

Ecologische quickscan Elba 8 te Holwerd

28 september 2020

Auteur: drs P.G. Vos

Altenaweg 22
9321 XE Altena
Tel: 050 - 7503817
Email: vos@vos-eo.nl

Inleiding

Voor het projectgebied Elba 8 te Holwerd wordt het bestemmingsplan gewijzigd. De opdrachtgever is voornemens om de bestaande stal te verplaatsen en op de vrijkomende locatie een nieuw activiteitengebouw te bouwen. De nieuwe locatie van de stal ligt op agrarische grond, momenteel deels in gebruik als grasland en een kleine strook recent gemaaide bloemrijke akkerrand. Door deze wijzigingen is een doelmatiger gebruik van de locatie mogelijk en komt er meer ruimte voor de dagopvang voor ouderen.

De voorgenomen werkzaamheden, hebben mogelijk effect op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren. Daarom dienen flora en fauna en eventuele negatieve effecten in kaart te worden gebracht om deze te kunnen toetsen aan de natuurwetgeving.

Daarom verlangt de gemeente Noardeast-Fryslân een ecologisch onderzoek. In veel gevallen is een uitgebreid ecologisch onderzoek niet nodig en kan volstaan worden met een quickscan. In de ecologische quickscan wordt getoetst aan de natuurwetgeving en wordt aangegeven in hoeverre eventueel aanvullend onderzoek nodig is.

Plan- en studiegebied

Het project- en studiegebied ligt aan Elba 8 te Holwerd (gemeente Noardeast-Fryslân, provincie Fryslân). Voor inventarisatiedoeleinden wordt een indeling in uurhokken (5x5 km) en kilometerhokken gebruikt om de verspreiding van soorten en vegetaties in kaart te brengen. Het projectgebied en de directe omgeving daarvan liggen in het kilometerhok 190-597 (uurhok 06-13).

Methode

Het onderzoek bestaat uit een veldonderzoek op de locatie en bureaustudie. Op 18 september 2020 is het projectgebied bezocht en is de aanwezigheid van natuurwaarden in kaart gebracht. Aangetroffen beschermde plant- en diersoorten zijn genoteerd.

Het veldonderzoek is een momentopname. Aan de hand van literatuur en gegevens van verschillende instanties is onderzoek gedaan om een beeld van de natuurwaarden van het projectgebied aan te vullen. Er is daartoe een globale rapportage opgevraagd bij de Nationale Database Flora & Fauna (NDDF). Literatuur betreft onder meer de websites AHN.nl, BIJ12.nl, Bodemdata.nl, HisGis.fa.KNAW.nl, Topotijdreis.nl, Verspreidingsatlas.nl en Fryslân.frl.

Resultaten

NDFF

Uit de beknopte levering vanuit de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF) blijkt dat de beschikbare gegevens een fragmentarisch karakter hebben. Alleen wintervogels zijn goed onderzocht. Vijf soortgroepen zijn niet onderzocht in het kilometerhok. De gegevens uit de NDFF zijn aangevuld met gegevens uit literatuurbronnen (Tabel 1).

Tabel 1. Aantal soorten in kilometerhok 190-597 volgens de NDFF.

Soortgroep	Totaal	Beschermd	Overig
Vaatplanten	3		
Mossen	niet	-	
Korstmossen	1	-	
Paddenstoelen	1	-	
Vleermuizen	niet	3 ¹ HRIV-soorten in uurhok	waarvan twee van de Rode Lijst
Overige zoogdieren	3	1 ² WnbA-soort (met provinciale vrijstelling)	
Broedvogels	17	17	
Wintervogels	157	136	
Amfibieën	niet	Uurhok: Kleine watersalamander	-
Reptielen	niet	-	-
Vissen	niet	-	(Uurhok: Brasem)
Dagvlinders	6	-	(Uurhok: 19 algemene soorten)
Libellen	1	-	(Uurhok: 12 algemene soorten)
Overige ongewervelden	1	-	Uurhok: Wijngaardslak (RL-KW)

Landschap en gebiedsbescherming

Elba is een buurtschap ten zuidoosten van Holwerd. De naam is afgeleid van het eiland waarnaar Napoleon in 1814 werd verbannen. De geschiedenis gaat waarschijnlijk terug tot de periode voordat het gebied bedijkt werd. De boerenplaatsen Groot Haakma, Alema en Geringa zijn als huiswieren herkenbaar op de hoogtekaart. Een groot deel van de gronden, inclusief de genoemde boerenplaatsen, behoorde oorspronkelijk tot de kloostergoederen van het Sint-Bonifatiusklooster in Dokkum.

Het projectgebied is vóór 1910 bebouwd, direct grenzend aan de boerenplaats Groot Haakma. Klein Haakma ligt verder naar het westen en staat al vanaf 1850 op de kaart. Ook nabij Klein Haakma verschijnt bebouwing rond 1910. Qua bebouwingscontouren en ontsluiting is er sindsdien relatief weinig veranderd.

De bebouwing vormt door het opgaand groen eilanden in een verder vlak en grootschalig open landschap. Het grondgebruik is deels bouwland en deels grasland. De bodem bestaat uit lichte

¹ Gewone dwergvleermuis, Laatzvlieger (RL-KW) en Rosse vleermuis (RL-KW) (Verspreidingsatlas.nl)

² Dit gaat om de Steenmarter. Van het uurhok is ook de Waterspitsmuis (WnbA, RL-KW) bekend. Tevens zijn ook de Otter (HRIV, RL-VN) en de Wolf (HRIV) in het uurhok vastgesteld (www.verspreidingsatlas.nl).

zavel. Tijdens het veldbezoek stond er in de sloten een klein laagje water. In het provinciaal Natuurbeheerplan heeft het gebied het agrarisch natuurstype *Open akkerland* (A12). Door middel van subsidies stimuleert de provincie dat er bijvoorbeeld bloemrijke akkerranden en wintervoedselveldjes worden aangelegd, met het oog op diersoorten als Grauwe kiekendief, Velduil, Kievit, Gele kwikstaart, Veldleeuwerik, Graspieper, Ringmus en Patrijs. Daarnaast heeft het gebied ook het beheertype *Agrarisch waterbeheergebied* (W01.01). Daarbij ligt de focus op natuurvriendelijk beheer van de sloten en slootranden en een goede waterkwaliteit.

Het projectgebied ligt niet in het Natuurnetwerk Nederland. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Waddenzee op meer dan 2 kilometer naar het noorden.

Projectgebied

Het projectgebied (ca 0,25 ha) bestaat uit het bestaande erf met een woonboerderij, een vrijstaand bijgebouw (garage) en de stal/berging met de aangrenzende agrarische grond aan de west- en noordzijde van het erf. Aan de noordwestzijde wordt het projectgebied begrensd door een sloot.

De woonboerderij en de garage hebben gemetselde muren, een pannendak en houten dakbeschot. De stal/berging is opgebouwd uit een houten skelet en van de buitenzijde bestaan het dak en de muren uit golfplaten. De binnenzijde is afgewerkt met houten plaatmateriaal.

Een deel van het erf is verhard ten behoeve van het parkeren. Verder bestaat een groot deel uit kort gras (gazon). Het nieuw te bebouwen deel is grotendeels in gebruik als grasland voor begrazing en er ligt een bloemrijke akkerrand die recent kort is afgemaaid. De noordwestelijke sloot is een rietsloot met weinig water die recent is gemaaid.

Rond de woonboerderij staan nog vrij jonge lindes (ca tien jaar oud). Verder zijn er struiken, heggen en een scheidingswand met Klimop. Volwassen bomen zijn er ten zuiden van de boerderij (een rij van vier iepen) en aan de andere zijde van de weg, ten westen van het projectgebied (Groot Haakma). Daar ligt een brede windsingel rond het erf met essen en esdoorns en een gevarieerde struiklaag.

Vaatplanten, (korst)mossen en paddenstoelen

In het projectgebied komen hoofdzakelijk algemene soorten planten, (korst)mossen en paddenstoelen voor. In het grasland kunnen de Rode-Lijstsoorten Kamgras (RL-GE) en Paarssteelschijnridderzwam (RL-KW) voorkomen. De aanwezigheid van beschermde plantensoorten is op basis van het veldbezoek uitgesloten. Overige bedreigde soorten (korst)mossen en paddenstoelen worden op basis van het biotoop en de bekende verspreiding niet verwacht.

Vleermuizen

In en rond het projectgebied zijn diverse soorten vleermuizen te verwachten. De Gewone dwergvleermuis is afhankelijk van bebouwing en opgaande beplanting. Met name de windsingel rond Groot Haakma vormt een aantrekkelijk foerageergebied voor deze soort. In de woonboerderij

en de garage zijn verblijfplaatsen niet uitgesloten. Daarnaast is het goed mogelijk dat de Ruige dwergvleermuis er verblijft. Deze soort trekt in de nazomer in een brede baan langs de kust en kan dan op veel plekken opduiken. De Laatvlieger is een vleermuissoort die ook veel in open gebied voorkomt en in gebouwen verblijft. De woonboerderij en de garage zijn voor deze soort niet of minder geschikt. Verblijfplaatsen van de Rosse vleermuis zijn in het projectgebied uitgesloten, omdat deze soort in Nederland in holle bomen verblijft. De te verplaatsen stal is niet geschikt als verblijfplaats. De temperatuurschommelingen achter de metalen golfplaten zijn te groot en er zijn geen goede wegkruipmogelijkheden. De erfbeplanting maakt deel uit van het foerageergebied van vleermuizen. Structuren die als vliegroute dienen, ontbreken in het projectgebied.

Overige zoogdieren

Er komen algemene soorten zoogdieren voor zoals Mol (molshopen), Egel, Huisspitsmuis, Veldmuis en/of Aardmuis, Bosmuis, Haas, Ree en Bunzing. Ook de Hermelijn (RL-GE) is in dit landschap te verwachten.

De greppels/slootranden in en rond het projectgebied vormen geen geschikt leefgebied voor de Waterspitsmuis. Sporen en vaste verblijfplaatsen van Steenmarter en andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen en op basis daarvan uitgesloten.

Vogels

In het projectgebied broedt de Huismus (RL-GE). Twee nesten zijn aangetroffen in de stal en tenminste 1 broedplek bevindt zich onder de pannen van de woonboerderij. Nesten van de Huismus zijn jaarrond beschermd. De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van andere soorten is op basis van het veldbezoek uitgesloten.

Andere Rode-Lijstsoorten die in en rond het projectgebied kunnen voorkomen, zijn Grauwe kiekendief, Torenvalk, Veldleeuwerik, Boerenwaluw, Huiszwaluw, Spotvogel, Grote lijster, Ringmus, Gele kwikstaart, Graspieper en Kneu. Verder kunnen algemene vogelsoorten worden verwacht, zoals Witte kwikstaart, Zwarte roodstaart, Merel, Koolmees, Pimpelmees, Winterkoning en Roodborst.

Buiten de broedperiode gebruiken trekkende en overwinterende vogels het gebied om er te foerageren en te rusten.

Amfibieën

In het projectgebied komen algemene amfibieën voor, zoals Bastaardkikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander. De aanwezigheid van streng beschermde soorten is op basis van de bekende verspreiding en het biotoop uitgesloten.

Vissen

De sloten en greppels rond het projectgebied vallen bijna droog. In dit ondiepe water zijn kleine, algemene vissoorten als Tiendoornige stekelbaars te verwachten. De aanwezigheid van streng beschermde soorten is op basis van de bekende verspreiding en het biotoop uitgesloten.

Overige soortgroepen

In het projectgebied en de directe omgeving ervan komen algemene soorten ongewervelde dieren voor. De Wijngaardslak is tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en op het erf niet te verwachten. Overige beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van de bekende verspreiding en het biotoop.

Effecten

Werkzaamheden en uitstraling

- De bestaande stal wordt gedemonteerd en verplaatst;
- Er wordt een nieuw gebouw opgericht voor het faciliteren van dagbestedingsactiviteiten;
- De verharding wordt uitgebreid ten behoeve van extra parkeergelegenheid;
- Aan de zuid- en westzijde worden bomen en struiken geplant ten behoeve van de landschappelijke inpassing van de nieuwbouw en de parkeergelegenheid.

Beide gebouwen hebben een plaatfundering. Hiervoor zal enig grondwerk moeten plaatsvinden. De gebouwen worden opgetrokken met een houtskelet. De opbouw van het skelet en het aanbrengen van de daken en wanden gebeurt met een kraan en met hoogwerkers.

De verplaatsing van de stal wordt gerealiseerd vóór 1 maart 2021. Aansluitend vindt de nieuwbouw plaats.

Als gevolg van de werkzaamheden wordt de bodem ter plaatse verstoord en vindt uitstraling plaats van met name geluid, trillingen en stof. Uit de stikstofberekening is gebleken dat er geen overschrijdingen van stikstof plaatsvinden in Natura 2000-gebieden. Er is van uitgegaan dat de werkzaamheden overdag plaatsvinden en dat er tijdens de bouwperiode 's nachts geen verlichting wordt gebruikt.

In de gebruiksfase zal er meer activiteit (mogelijk) zijn op de locatie ten opzichte van de huidige situatie. Er zullen vaker mensen op de locatie zijn en er zal een beperkte uitstraling zijn van verlichting door de ramen en buitenverlichting.

Effecten op natuurgebieden

De werkzaamheden hebben een lokale uitstraling. Negatieve effecten ten aanzien van Natura 2000 en het NatuurNetwerk Nederland zijn uitgesloten.

Effecten op de Huismus

In de te verplaatsen stal zijn twee nesten van de Huismus aanwezig. Negatieve effecten kunnen optreden als de functionaliteit van de nesten en rustplaatsen tijdens en na de werkzaamheden niet gegarandeerd kan worden. De nesten worden in de periode half maart tot eind augustus gebruikt om te broeden. Buiten de broedperiode worden nestplekken gebruikt om te rusten.

Effecten op overige vogelsoorten

Een deel van de werkzaamheden vindt tijdens de broedperiode plaats. Om negatieve effecten op broedende vogels te voorkomen, wordt geadviseerd om het gras in het bouwvlak kort te houden, bijvoorbeeld door het in de periode van 15 maart tot het begin van de werkzaamheden intensief te beweiden. Grondbroedende soorten als Graspieper en Kievit zullen zich er dan niet vestigen.

De werkzaamheden hebben een beperkte uitstraling. Negatieve effecten op vogelsoorten die in het agrarisch gebied of in de beplantingen broeden, alsook op foeragerende of rustende winter- en trekvogels zijn uitgesloten.

Effecten op vleermuizen

Er gaan geen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Voor zover er in de nieuwe situatie sprake is van meer verlichting betreft dit een locatie die nu nauwelijks of niet door vleermuizen wordt gebruikt. De bestaande groenstructuren zullen in de toekomst niet meer verlicht zijn dan in de huidige situatie. Door aanplant van bomen en struiken verbetert het foerageergebied. Negatieve effecten op foerageergebieden en vliegroutes zijn uitgesloten.

Effecten op overige soorten

Op de plek van de werkzaamheden worden algemene plant- en diersoorten tijdelijk verstoord. Het betreft oppervlakken die op dit moment weinig ecologische waarde hebben. Wel kunnen in het beweidde grasland Rode-Lijstsoorten als Kamgras en Paarssteelschijnridderzwam voorkomen. Er blijft voldoende beweid grasland over. Geadviseerd wordt om een ecologisch beheer te voeren, waarbij begrazing (afvoeren van voedingsstoffen) en bemesting (toevoer) in evenwicht zijn.

Voor allerlei plant- en diersoorten zijn de oevers van de sloten en greppels een belangrijk leefgebied. Door aanplant van bomen en struiken komt de rietsloot in de schaduw te liggen. Omdat de sloot momenteel weinig tot geen water voert en de rietkraag smal is, is het negatieve effect beperkt. Over het geheel neemt de ecologische waarde van de zuid- en westrand toe. Negatieve effecten op overige bedreigde en beschermde plant- en diersoorten zijn uitgesloten.

Conclusies en advies*Huismus*

Negatieve effecten op de broedfunctie worden voorkomen door de volgende maatregelen te treffen:

- Er wordt niet aan de stal gewerkt in de broedperiode, half maart tot eind augustus;
 - Het nestmateriaal wordt, na het inrichten van de schutstal (zie onder) en voorafgaand aan de demontage intact verzameld en apart gelegd op een droge plaats;
 - Bij het opnieuw opbouwen wordt de constructie rond de nestlocaties hersteld en het nestmateriaal wordt op die plekken teruggebracht;
-

Negatieve effecten op de rustfunctie worden voorkomen door de volgende maatregelen te treffen:

- Er wordt voorafgaand aan het demonteren van de stal een tijdelijke schutstal gebouwd. Deze schutstal moet via openingen dag en nacht toegankelijk zijn voor huismussen;
- In deze stal worden vier houten nestkasten voor de Huismus opgehangen (vlieggat diameter 34 mm), op ruime afstand van elkaar, verdeeld over de schutstal, op tenminste 3 m hoogte;
- Hier worden vanaf het begin dieren gestald en gevoerd, waardoor de schutstal direct aantrekkelijk is voor huismussen en de functie van de stal direct overneemt;
- De met Klimop begroeide afscheiding, de heggen en andere plekken waar huismussen rusten en zich ophouden, worden bij de werkzaamheden ontzien;
- Nadat de stal verplaatst is en de nesten daarin weer hun plek hebben, worden de houten kasten verspreid in de stal opgehangen, waardoor de nestgelegenheid in de stal duurzaam verbeterd is.

Doordat de nestgelegenheid op deze wijze in stand blijft, blijft de Huismus zich op deze locatie voortplanten en zijn negatieve effecten uitgesloten. De voorgenomen werkzaamheden leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Broedvogels niet verstoren

De werkzaamheden kunnen broedende vogels verstoren. Dit is verboden en daarvoor is ook geen ontheffing mogelijk. Om negatieve effecten op broedende vogels te voorkomen, wordt geadviseerd om het gras in het bouwvlak kort te houden, bijvoorbeeld door het in de periode van 15 maart tot het begin van de werkzaamheden intensief te beweiden.

Zorgplicht

Daarnaast geldt een algemene zorgplicht. Het verstoren, verwonden of doden van dieren (en planten) moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Wanneer er bijvoorbeeld amfibieën worden aangetroffen op de bouwplaats kunnen deze het beste worden opgepakt en verplaatst naar een plek in de omgeving, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Beschermde natuurgebieden

Negatieve effecten op beschermde natuurgebieden zijn uitgesloten. Er zijn geen vervolgstappen nodig.
